

Острів Скарбів
Роберт Луїс Стівенсон

Адаптоване видання для дітей 9-13 років.

Пошуки скарбів, боротьба з піратами, таємниці безлюдного острова, підступність, змови, справжня дружба – усе це у знаменитому романі Р. Л. Стівенсона. Захопливі пригоди юного Джима Гокінса та його вірних друзів не залишать байдужими нікого з читачів!

Р. Л. Стівенсон

Острів Скарбів

Передмова

Ігри, в які грав Стівенсон

Коли 1883 року вийшло друком перше видання роману шотландця Роберта Стівенсона «Острів Скарбів», на першій сторінці була присвята: «Містеру Л. О.». Це була третя книга молодого й наразі не вельми успішного письменника, утім, на відміну від двох попередніх книжок, яких тепер ніхто вже й не пам'ятає, вона отримала шалений успіх у читачів та світове визнання. А критики кинулися шукати та мізкувати над тим, хто ж цей загадковий «Л. О.»?

Таємницю вдалося швидко розкрити: Ллойд Осборн був тринадцятирічним прийомним сином автора. І вітчим, і пасинок були неймовірними вигадниками та фантазерами, бувало, на підлозі вітальні вони розігрували справжні битви на морі та суходолі за участю моделей кораблів та цілих армій олов'яних солдатиків. Якось Ллойд попросив вітчима вигадати «щось цікавіше», і Стівенсон намалював мапу острова, що обрисами нагадував дракона. Там були й пагорб Підзорної Труби, й Острів Кістяка та ще багато чого з того, що згодом читачі познаходили у відомому романі. Хлопчик захопився мапою, а тридцятирічний письменник, уважно розглядаючи вигаданий ним острів, раптом побачив, як серед намальованих пагорбів та уявних перелісків сваряться, переслідують один одного справжні живі люди – герої майбутньої книги.

Із мапою в руках Стівенсон вирушив до кабінету, і незабаром уся родина мала поважний привід зібратися ввечері у вітальні, аби послухати читання чергового розділу «Острова Скарбів», який на той час називався «Корабельний кухар». Це була надзвичайно цікава гра, бо у вигадуванні нових пригод героїв брала участь уся родина – і батько Стівенсона,

морський інженер, який власне склав опис скрині Біллі Бонса, і дружина письменника, і його прийомний син.

Закінчивши писати роман, Стівенсон сказав одному приятелеві: «Якщо хлопчикам він не сподобається, це означатиме, що тепер не існує справжніх хлопчиків».

Хлопчикам сподобалося – і настільки, що «Острів Скарбів» невдовзі переклали всіма європейськими мовами, його із захопленням читали як дорослі, так і діти, а професійні моряки навіть відмовлялися вірити, що у книзі описано вигадані події, а не те, що сталося насправді. Так, це була чудова вигадка, гра, правила в якій диктував талант письменника; за цими правилами перемогу здобував той, хто мав чуйне, добре серце, справжню відвагу й зневагу до небезпеки, болю й страху. Покоління за поколінням читачі беруть цю книгу в руки і вже ніколи з нею не розлучаються. А з настанням ери кіно роман екранізували... двадцять чотири рази.

Роберт Луїс Стівенсон народився 1850 року в Единбурзі, столиці Шотландії, у родині морського інженера, фахівця з будівництва маяків. З раннього дитинства море, морські книги, розповіді про море, мапи і лоції увійшли в життя хлопчини. Він мріяв стати капітаном, шукачем пригод, але хвороба (Стівенсон страждав на важку форму сухот) завадила йому зійти на місток корабля. Він вступив на юридичний факультет Единбурзького університету, ще в студентські роки почав писати й друкувати оповідання та повісті й врешті-решт став не юристом, а письменником. Його перу, окрім «Острова Скарбів», визнаного класичним зразком пригодницького жанру, належать такі відомі історико-пригодницькі романи, як «Чорна стріла» (1888), «Власник Баллантре» (1889), «Катріона» (1893) і кілька збірок новел, серед яких ще один, всесвітньо відомий твір Стівенсона – «Дивна пригода лікаря Джекіла і містера Гайда» (1886).

Нічого дивного, що Ллойд Осборн, якому «Острів Скарбів» завдячує своєю появою, за прикладом прийомного батька теж став письменником. У співавторстві з вітчимом він створив видатні романи «Несосвітений вантаж» (1889) і «Розбиті корабельники» (1892), присвячені життю британців кінця дев'ятнадцятого століття.

Робертові Стівенсону таки судилося вирушити в далекі мандри. Стан його здоров'я різко погіршився, і лікарі порадили йому змінити вологий і прохолодний клімат Шотландії на сухі субтропіки. Звісно, він обрав не Середземномор'я, а один з найвіддаленіших куточків світу – архіпелаг Самоа, розташований у південній частині Тихого океану. У 1890 році разом із родиною Стівенсон оселився на острові Уполу, однак через чотири роки, сорока чотирьохрічний письменник помер, так і не закінчивши свій останній роман «Вір Гермістон», який обіцяв стати ще одним шедевром автора.

Роберт Луїс Стівенсон похований на високому пагорбі острова Уполу. Щодня туди приїждять тисячі туристів і шанувальників його творчості з усього світу. З пагорба на десятки миль розглядається океанський обшир, який усе життя, наче магніт, притягував уяву письменника, а на надгробному камені – рядки з вірша «Реквієм», написаного Стівенсоном ще в молоді літа:

Тут мати він хотів свій дім,
Сюди з довгих мандрів вертався моряк

І мисливець із лісистих пагорбів.

Частина перша

Старий пірат

Розділ I

Старий морський вовк у готелі «Адмірал Бенбов»

Сквайр Трелоні, лікар Лівсі та інші джентльмени неодноразово просили мене, аби я в деталях, від початку до кінця переказав історію про Острів Скарбів, нічого не приховуючи, окрім місцезнаходження острова, та й то лише тому, що звідти ще не вивезли частину скарбу. Зваживши на їхнє наполегливе прохання, я вирішив узяти до рук перо нині, 17... року, аби поринути в ті часи, коли мій батько тримав готель «Адмірал Бенбов», а старий моряк зі шрамом на щоці зненацька постав на порозі нашого закладу.

Я бачу його перед собою так виразно, наче це трапилося лише вчора. Важко ступаючи, він наблизився до дверей готелю. Позаду пхали ручний візок зі скриньку. То був високий здоровань із засмаглим, наче смажений горіх, обличчям. Просмолена кіска сторчма стояла над комірцем його брудного синього каптана. На шкарубках, у саднах руках темніли брудні поламані нігті. Поперек щоки тягнувся синьо-багровий рубець від удару шаблі. Пам'ятаю, як він озирнувся на бухту, насвистуючи щось собі під ніс, і раптом загорлав стару моряцьку пісню, яку згодом ми не раз чули від нього:

П'ятнадцятеро чолов'яг на скриню мерця,
Йо-хо-хо, та ще й пляшка рому!

Співав він високим, хрипким, надтріснутим голосом, як ото шпиль деренчить на вітрі.

Він постукав у двері наконечником цівка, схожим на ганшпуг, і досить брутально зажадав від батька склянку рому. Коли ром подали, він повільно смакував його з виглядом знавця, час від часу зиркаючи то на бухту, то на нашу вивіску.

– Нічогенька бухточка, – пробурмотів він нарешті. – І непогане місце для таверни. А чи багато тут люду, господарю?

Батько відповів, що, на жаль, зовсім небагато.

– Пречудово, – зрадів моряк. – Гарне місце, щоб причалити. Гей, хлопче, ану сюди! – гукнув він чолов'ягу, що притягнув візок. – Під'їдь-но ближче й допоможи мені затягти скриню. Я тут зупинюсь ненадовго. Я людина

лагідна, – вів він далі. – Ром, свиняча грудинка, яйця – оце все, що мені треба, та ще оця скеля на додачу, щоб стежити за суднами, що тут проходять. Як мене звати? Немає значення, ви можете називати мене капітаном. О, я знаю, що вам потрібно. Ось! – І він швиргонув на поріг три чи чотири золоті монети, а потім додав гордовито, наче справжній командор:

– Скажете, коли треба буде доплатити.

І справді, попри таку собі одіж та грубі манери, він мало чим нагадував простого матроса, скоріше його можна було назвати штурманом або шкіпером, що звик командувати й роздавати потиличники.

Чоловік, який привіз скриню на візку, розповів, що моряк прибув сьогодні вранці з поштовим диліжансом до «Готелю короля Георга», розпитавши там, чи є готелі ближче до моря. Почувши гарні відгуки про наш готель і дізнавшись, що той стоїть у віддаленому місці, він обрав його саме з тієї причини. Оце і все, що ми довідалися про свого постояльця.

Зазвичай він був небалакучий. Цілий день тинявся з підзорною трубою берегом бухти або серед скель, щовечора сидів у кутку ідальні й цмолив ром із водою. Здебільшого він навіть не відповідав, коли з ним починали розмову, лише люто зиркав та сопів, наче фাগот. Невдовзі й ми, і наші відвідувачі перестали звертати на нього увагу й дали йому спокій. Щодня, повертаючись із прогулянки, він обов'язково запитував, чи не проходив дорогою який-небудь моряк. Спочатку ми думали, що він питає так тому, бо шукає собі товариша по чарці, але невдовзі зрозуміли, що він панічно уникає моряків. Якщо якийсь моряк берегом прямував до Бристоля й завертав до готелю «Адмірал Бенбов», капітан спершу мусив роздивитись його з-за порт'єри й лише після цього заходив до ідальні, але завжди в присутності такого відвідувача був німий наче риба. Поведінка капітана не оминула моєї уваги, навіть більше – я у певний спосіб став його спільником у тих пересторогах.

Якось він відвів мене вбік і пообіцяв давати першого числа кожного місяця по чотири пенси сріблом, якщо я буду «дивитись в два ока, чи не з'явився тут моряк на одній нозі», і повідомлю йому негайно, тільки-но побачу таку людину. Не раз було й таке: першого числа я приходив до нього по гроші, а він тільки сопів носом і спопеляв мене лютим поглядом. Утім, зазвичай під кінець тижня він, пересердившись, виплачував мені мої чотири пенси і знову наказував «не прогавити моряка на одній нозі».

Годі й уявити, як цей загадковий моряк мордував мене у жажливих снах. Уночі під час шторму, коли вітер термосив увесь будинок і прибій ревів, розбиваючись об скелі, він приходив до мене у найвигадливіших формах, у найхимерніших диявольських втіленнях. То з ногою, відрізаною лише по коліно, то з ногою, відрізаною по саме стегно, то у вигляді страхіття на одній нозі, що стирчала посеред тулуба. Та найжахливішим кошмаром було

бачити, як він женеться за мною, перестрибуючи через загорожі й канали. Хай там що, але ті чотири пенси щомісяця таки дорого мені обходилися.

Однак, хоча в мене волосся іжилось від однієї лише думки про одного моряка, самого капітана я боявся менше, ніж інші. Бувало, ввечері він випивав рому з водою більше, ніж могла витримати його голова, а відтак зчиняв гвалт і горланив свої клятві дикі старовинні моряцькі пісні, не звертаючи уваги на присутніх. Часом він жадав, щоб усі пили разом із ним, і змушував переляканих відвідувачів слухати його розповіді чи підспівувати йому хором. І тоді стіни нашого будинку здригалися від «Йо-хо-хо, та ще й пляшка рому», бо відвідувачі, побоюючись за власне життя, приєднувалися до хору й дерли горлянки, наче недорізані, щоб тільки не прогнівити його. У своїх нападах шалу капітан був невгамовним. Він то гепав кулаком по столу, вимагаючи тиші, то скаженів, якщо його про щось питали, то, навпаки, лютішав, коли в нього не питали нічого, вбачаючи в цьому неухважність слухачів до його оповіді. Він не дозволяв нікому йти з готелю, доки сам не напивався до нестями, а тоді йшов хитаючись спати.

Та особливо лякали відвідувачів його розповіді. Це були дійсно страшні оповідки про вішальників, про шибайголов-відчайдухів, про шторми на морі, про пустелі, про розбої біля берегів іспанських володінь. Із його слів виглядало, буцімто він провів життя серед затятих негідників, які тільки коли-небудь плавали у морі. А грубі слівця, якими обов'язково приправляв свої розповіді капітан, лякали постояльців не менше, ніж описані ним лиходійства.

Мій батько весь час говорив, що наш готель невдовзі збанкрутує, бо відвідувачі перестануть до нас ходити, аби не терпіти потім знущання і не тремтіти від страху дорогою додому. Утім, думаю, перебування в готелі капітана все ж приносило нам вигоду. Дійсно, відвідувачі спочатку лякалися, але потім із насолодою згадували ті страшні оповідки. Це приємно збадьорювало нудну сільську повсякденність. Серед молоді знайшлися навіть шанувальники капітана, які називали його «справжнісіньким морським вовком» та іншими подібними прізвиськами, кажучи, ніби він один із тих людей, що зробили Англію грозою морів.

І все ж в одному капітан, безперечно, міг стати причиною нашого розорення. Він жив у нас тиждень за тижнем, місяць за місяцем. Ті гроші, що колись дав, він давно прожив, а мій батько не міг ніяк наполягти на оплаті за проживання. Як тільки батько натякав про це, капітан люто сопів, і бідолашний татусь перелякано тікав із кімнати. Я бачив, як, отримавши відкоша, батько заламував руки, і певен, що пережиті ним хвилювання й побоювання значною мірою пришвидшили його передчасну смерть.

За весь час перебування у нас капітан жодного разу не купив щось з одєжі, хіба що пару панчіх у рознощика. Криси його капелюха з одного боку обвисли, він так і залишив їх, хоча при сильному вітрі це додавало незручностей. Пам'ятаю, як він самотужки латав нагорі у своїй кімнаті каптан, що вже перетворився на пригорщу дірок. Він ні з ким не листувався, не отримував листів, ні з ким не розмовляв, окрім сусідів за столом, та й то, коли був збіса п'яний. І ніхто з нас жодного разу не бачив, щоб він відчиняв свою скриню.

Лише раз йому добряче дали одкоша, правда, вже під кінець, незадовго до смерті мого батька. Лікар Лівсі завітав до нас якось досить пізно пополудні, оглянув свого пацієнта, пообідав на запрошення моєї матері й пішов униз, до вітальні, викурити люльку, чекаючи, поки йому подадуть коня, якого довелося залишити в селі, бо при нашому старому готелі не було стійла.

Я йшов за ним слідом і пам'ятаю, як впала мені в око різниця між занеханнями сільськими п'яницями та стриманим життєрадісним і приязним лікарем із жвавими чорними очима у перуці, обсипаній білосніжною пудрою. Та особливо різким був контраст між лікарем та нашим брудним постояльцем, який сидів, розвалившись за столом, і попивав ром. Раптом капітан хрипким оглушливим голосом загорлав свою улюблену пісню:

П'ятнадцятеро чолов'яг на скриню мерця,
Йо-хо-хо, та ще й пляшка рому!
Пий! І диявол тебе доведе до кінця,
Йо-хо-хо, та ще й пляшка рому!

Спочатку я гадав, що «скриня мерця» і є та скриня, що стояла в капітановій кімнаті, і в моїх страшних снах він нерідко приходив до мене разом із одноногом моряком. Але потім ми так звикли до цієї пісні, що вже не звертали на неї уваги. Цього вечора вона стала новиною лише для лікаря і, як я помітив, приємного враження на нього не справила. Він сердито подивився на капітана, потім завів розмову зі старим садівником Тейлором про новий спосіб лікування ревматизму. А капітан тим часом розпалився від власного співу й раптом як гепне кулаком по столу, що означало, як ми всі вже знали, – тиша! Усі одразу ж замовкли, лише лікар Лівсі й далі добродушно та весело говорив, пихкаючи люлькою. Капітан грізно подивився на нього, вдарив кулаком по столу ще раз, потім подивився ще суворіше і вилаявся:

– Гей ви там, на нижній палубі, тихіше!

– Ви до мене звертаєтесь, сер? – спитав лікар.

Грубіян відповів ствердно і знову вилаявся.

– У такому разі, сер, – спокійно мовив лікар, – можу сказати вам лише одне: якщо ви й далі питимете ром, то вже незабаром звільните світ від одного з найбільших мерзотників.

Капітан страх як розлютився. Зірвався на ноги, вихопив свій складаний матроський ніж і ну розмахувати ним, погрожуючи пришпилити лікаря до стіни. Але той сидів абсолютно спокійно. Трохи повернувшись до капітана, він сказав рівним і рішучим голосом, однак так голосно, щоб усі відвідувачі могли розчути:

– Якщо ви негайно не сховаєте ножа назад до кишені, то, присягаюся, вам доведеться мати справу із судом.

Погляди їхні схрестилися, наче шпаги у двобої. Раптом капітан здався, сховав ніж і сів на своє місце за столом, наче побитий собака.

- А тепер, сер, - вів далі лікар, - мушу вас попередити. Коли вже я дізнався, що в моєму оточенні з'явився такий собі молодчага, то будьте певні, я не спущу з вас очей. Я ж не тільки лікар, а ще й посадова особа, а тому, коли буде на вас бодай одна скарга - хай навіть за грубість, схожу на ту, що нині, - я зможу посприяти вашому виселенню звідциля. Затямте собі.

Лікареві Лівсі подали коня, і він поїхав геть. А капітан припишк і тепер поводився вже не так задержувато.

Розділ II

Загадкова поява і зникнення Чорного Пса

Невдовзі завдяки одній загадковій події ми позбулися нарешті капітана, однак не його спадку, як ви самі побачите далі. Була дуже сувора зима із сильними тривалими морозами та штормами. Стало зрозуміло, що мій нещасний батько не доживе до весни. Він дуже підупав, тому господарювати в готелі доводилося нам із матір'ю.

Ми були такі заклопотані, що майже не звертали уваги на нашого неприємного пожитця.

Сталося це рано-вранці, у січні. Було дуже холодно, і прибережні кручі видавалися сивими від інею, що танув на очах, стікаючи струмочками. Сонце щойно зішло над вершечками пагорбів й осяяло море. Капітан прокинувся раніше, аніж завжди, і попрямував до бухти. Кортик теліпався у нього на боці під широкими полами старого синього каптана; під пахвою він тримав мідну підзорну трубу. Зсунувши капелюха на потилицю, він широкими кроками міряв відстань до берега, і з його рота від важкого подиху раз у раз клубочилася біла хмарка. Я чув, як він сердито вилаявся, зникаючи за великою кручею, пригадавши, напевне, свою нещодавню сутичку з лікарем Лівсі.

Мати була нагорі, біля батька, а я збирав сніданок на стіл до повернення капітана. Раптом двері розчахнулися і до ідальні увійшов незнайомец. На вигляд він видався мені блідим і хворобливим, на його лівій руці бракувало двох пальців. І хоч за поясом у нього стримів кортик, вигляд він мав зовсім не войовничий. І вдень, і ввечері я дивився у два ока за всіма моряками як на одній, так і на двох ногах, і пам'ятаю, що прибулець трохи збентежив мене. У ньому мало що було від моряка, але я відчував напевне, що він - моряк.

Я поцікавився, що він шукає, а він сказав, що хотів би випити рому. Не встиг я принести ром, як він вже сидів за столом і знаком просив підійти ближче. Я завмер із рушником у руці.

- Підходь ближче, друже, - мовив він, - підходь ближче.

Я підійшов ближче.

- Цей стіл накрили для штурмана Біллі? - спитав він мене і підморгнув.

Я відповів, що не знаю ніякого штурмана Біллі, і що цей стіл накрито для однієї особи, яка мешкає в нашому готелі, і цю людину ми називаємо капітаном.

- Чудово, - промовив він, - штурман Біллі може називати себе капітаном, це справи не міняє. У нього шрам на щоці, а ще він дуже приязний, особливо, коли перехилить чарчину. Отакий він, штурман Біллі. Ну гаразд, визнаймо, що у вашого капітана є шрам на одній щоці, скажімо, якщо ваша ласка, на правій. Чи не так? Моя правда. Отже, штурман Біллі перебуває в цьому будинку?

Я відповів, що капітан пішов прогулятися.

- А куди він пішов, друже? Якою дорогою?

Коли я вказав на берег і розповів, якою дорогою і коли повернеться капітан, а також відповів ще на кілька питань, незнайомиць вигукнув:

- Чудово, штурмана Біллі мій візит потішить не менше за питво!

Утім, вираз на його обличчі при тих словах був аж ніяк не приязним, і я мав підстави вважати, що незнайомиць помилявся, навіть якщо уявити, ніби він казав те саме, що думав. Але я вирішив, що це мене не обходить, та й не знав власне, як тут правильно вчинити.

Незнайомиць уважно стежив за входом і час від часу визирав із кутка, наче кішка, що підстерігає мишу. Я хотів було вийти на дорогу, але він одразу ж покликав мене назад. Я збирався було не послухати, але він так розлютився і загорлав на мене, що я, злякавшись, відскочив назад. А тільки-но я повернувся, він знову заговорив зі мною як раніше - не то улесливо, не то з презирством, поплескав мене по плечу і сказав, що я йому сподобався.

- У мене є син, схожий на тебе, наче викапаний. Він - моя радість і гордість. Але найголовніше для юнаків - дисципліна, друже, дисципліна. От якби тобі випало поплавати з Біллі, мені не довелося би гукати тебе двічі. Біллі ніколи не повторював двічі, та й інші, хто з ним плавав... а ось, мабуть, і сам старий штурман Біллі, з підзорною трубою під пахвою. Ходімо до кімнати, друже, сховаємося за дверима, щоб зробити йому сюрприз. Ото старий зрадіє...

Ми повернулися до ідальні, і незнайомиць сховався разом зі мною в кутку за розчахнутими дверима. Я трохи ніяковів і добряче настрахався, а до того ж незнайомиць, як я помітив, теж, вочевидь, перелякався. Він хапався за держак кортика, висмикуючи лезо з піхов. Увесь час, поки ми стояли за дверима, він судомно ковтав слину, ніби в нього щось застрягло в горлянці. Нарешті до кімнати ввалився капітан і, грюкнувши дверима, не роздивляючись навсібіч, рушив до столу, де було приготовано для нього сніданок.

- Біллі! - озвався до нього незнайомиць, намагаючись, як мені здалося, надати своєму голосу більше сміливості та рішучості.

Капітан швидко обернувся й опинився ніс у ніс з нами. З його обличчя миттю злетіла коричнева засмага, навіть ніс набув синюватого відтінку. Він скидався на людину, що побачила перед собою примару або самого диявола, або щось ще страшніше, якщо на світі існує ще щось страшніше. Бігме, тієї хвилини мені навіть стало шкода його, так він одразу постарів і змарнів.

– Йди-но сюди, Біллі! – гукав далі незнайомиць. – Невже ти не впізнав мене? Не пригадуєш свого старого товариша?

Із грудей капітана вирвався глибокий зойк.

– Чорний Пес! – прохрипів він.

– Звісно, а хто ж іще? – відповів незнайомиць, напевне, реакція капітана додала йому впевненості. – Чорний Пес прийшов провідати свого старого штурмана до готелю «Адмірал Бенбов». Ех, Біллі, Біллі, скільки води сплигло відтоді, як я позбувся своїх двох кігтів! – І після цих слів він показав понівечену руку.

– Отже, тобі вдалося натрапити на слід і відшукати мене, – пробурчав капітан. – Ну добре! Ось я перед тобою! Кажи, чого прийшов і що тобі потрібно.

– Впізнаю тебе, Біллі! – відповів Чорний Пес. – Утім, твоя правда. Я хочу, щоб цей хлопчина подав мені склянку рому. Ми сядемо, якщо твоя ласка, тут і поговоримо широко й по-приятельськи, як двоє давніх товаришів.

Коли я приніс ром, вони вже сиділи один навпроти одного за столом, накритим для капітана. Чорний Пес сидів ближче до дверей, трохи боком, щоб, як мені здалося, було зручніше спостерігати за своїм давнім товаришем і в разі чого чкурнути. Він наказав мені йти геть і лишив двері відчиненими навстіж.

– Щоб ніхто не підглядав у замкову шпарину, – пояснив він мені.

Я залишив їх удвох і повернувся до стійки.

Досить довгий час, попри всі мої зусилля, я нічого не міг розчути. Спершу вони розмовляли пошепки, потім розмова зробилася гучнішою й до мене долинали окремі слова, здебільшого капітанова лайка.

– Ні, ні й ні! І годі говорити про це! – заволав він. І потім ще: – Коли вже справа дійде до зашморгу, то нехай у ньому теліпаються усі, кажу я.

Раптом почулася люта лайка – і гуркіт. Стіл і стільці грюкнули об підлогу, дзенькнули клинки, і пролунав чийсь стогін. Потому я побачив Чорного Пса, що рятувався втечею від капітана. Обидва вони тримали видобуті з піхов кортики, а в Чорного Пса з лівого плеча текла кров. Саме біля вхідних дверей капітан замахнувся на нього кортиком і, мабуть, розтяв би його навпіл, коли б не завадила наша велика вивіска. Ви можете і нині побачити на ній вищерблення в нижньому куті.

Цим ударом закінчилася бійка.

Вискочивши на дорогу, Чорний Пес, незважаючи на поранення, дременував так швидко, що за хвилину вже був за пагорбом. А капітан стояв і дивився, наче заціпенів, на вивіску. Потім він провів кілька разів долонею по очах і повернувся до кімнати.

– Джиме, – наказав він, – рому!

Він трохи похитнувся при цих словах і сперся однією рукою об стіну.

– Ви поранені? – спитав я.

– Рому! – повторив він. – Мені треба забиратися звідси! Рому! Рому!

Я побіг за ромом, але мене так приголомшив цей випадок, що я розбив склянку і пролив ром. У ідальні щось гримнуло – наче впало щось важке. Я побіг туди і побачив капітана, що випростався на весь свій величезний зріст на підлозі. Тієї ж миті згори прибігла моя мати, налякана галасом і бійкою. Удвох ми підвели капітанову голову. Він дихав гучно і важко. Очі його були заплющені, а обличчя розпашіло.

– Боже ж мій, Господи! – бідкалася мати. – Що ж за прокляття нависло над нашою оселею. І бідний батько твій лежить геть хворий.

Ми й гадки не мали, як допомогти капітанові, і були впевнені, що він отримав смертельну рану в бійці з незнайомцем. Я приніс рому і спробував влити йому до рота, але зуби його були міцно зціплені й щелепи стиснуті, наче залізні.

На наше щастя, у дверях з'явився лікар Лівсі, що саме прибув оглянути мого батька.

– Лікарю! – звернулися ми до нього. – Кажіть, що робити? Куди його поранили?

– Поранили? – перепитав лікар. – Де там, він поранений не більше за нас із вами. Грець його побив, а я ж попереджав! Тепер, місіс Гокінс, йдіть-но нагору до свого чоловіка, і нічого не розповідайте йому про те, що трапилось. А я зроблю все необхідне, щоб урятувати нікому не потрібне життя цього поганця. Хай Джим принесе мені мидницю.

Коли я приніс мидницю, лікар уже засукав один капітанів рукав й оголив його величезну жилаву руку, рясно вкриту татуюваннями. Написи: «Хай щастить», «Попутного вітру», «Хай здійсниться бажання Біллі Бонса», – були виведені дуже чітко і красиво на руці вище ліктя, а над ними біля плеча красувалося намальоване, як на мене дуже виразно, зображення шибениці з вішальником, що метляється в зашморгу.

– Пророчий малюнок, – пробуркотів лікар, тицьнувши пальцем у зображення шибениці. – А тепер, містере Біллі Бонс, якщо і справді так вас звуть – величають, подивимось, якого кольору ваша кров. Ти не боїшся крові, Джиме? – звернувся він до мене.

– Ні, сер, – відповів я.

– Чудово. Тоді тримай мидницю.

Він узяв ланцет і розітнув вену. Довелося випустити чимало крові, перш ніж капітан розплющив очі й обвів кімнату тьмяним поглядом. Спочатку він упізнав лікаря і насупився, потім побачив мене й трохи заспокоївся. Раптом його обличчя знову налилося кров'ю і він спробував підвестися з криком:

– Де Чорний Пес?

– Тут немає ніякого Чорного Пса, – відповів лікар, – тільки з вами трапилося лихо. Ви пили дуже багато рому, і вас грець побив, про що я попереджав. І мені всупереч моїй волі довелося допомагати вам вибиратися з могили. А тепер, містере Бонс...

– Мене звуть не Бонс, – урвав його капітан.

– Байдуже, – відповів лікар. – Це ім'я одного морського розбійника, якого я знаю, і я називаю вас так для зручності. Ось що я маю вам сказати: одна склянка рому не зашкодить вам, але якщо ви вип'єте одну, за нею піде друга, а далі третя. Присягаюсь, якщо ви не припините пити, то помрете. Розумієте? Помрете і підете в приготовану для вас місцинку на тому світі, про яку мовиться в Біблії. А тепер спробуйте підвестися. Я допоможу вам дістатися до ліжка.

Ми насилу дотягли капітана нагору й вклали в ліжку. Голова його знесилено впала на подушку, начебто він знепритомнів.

– Отож запам'ятайте гарненько, – сказав йому лікар. – Я кажу вам щиро й відверто: ром для вас – це смерть.

Із цими словами він узяв мене попід руку і рушив до мого батька.

– Це пусте, – заважив він, зачинивши за нами двері. – Я випустив із нього чимало крові, тож десь із тиждень він спокійненько пролежить у ліжку. Це краще для нього і для вас. Але другий грець може скінчитися для нього смертю.

Розділ III

Чорна мітка

Перед полуднем я приніс капітану прохолодне питво та ліки. Він лежав нерухомо в тій же позі, в якій ми його залишили, тільки трохи вище, і видавався слабким і водночас збудженим.

– Джиме, – мовив він. – Тільки ти тут славний хлопчина. Я завжди добре ставився до тебе і давав щомісяця по чотири пенси сріблом. Ти бачиш, дорогенький, як мені гидко. Ніхто про мене не дбає. Будь ласка, Джиме, принеси мені кухлик рому. Добре, милий друже?

- Лікар... - почав був я.

Але він злостиво, хоч і слабким голосом, взявся лаяти лікаря.

- Усі лікарі - телепні! - заявив він. - Багато він знає про моряків, аякже! Я бував у таких місцях, де спека, як у котлі з гарячою смолою, де люди мруть, наче мухи, від корчів, де земля, наче море, хилитається від землетрусів. Чи багато знає ваш лікар про такі країни? І я лишився живим тільки завдяки рому: він замінив мені і їжу, і питво, і дружину, і дітей. Якщо я зараз не ковтну рому, то перетворюсь на старе, негодяще судно, викинуте на берег. Моя кров тоді впаде на тебе, Джиме, і на цього бовдура, лікаря. - Він знову обклав лікаря чортами, а потім благально мовив: - Подивись, Джиме, як тремтять мої пальці. Я не можу стиснути їх у кулак. Я ж не випив і краплі рому за весь день. Кажу тобі, цей лікар - йолоп! Якщо я не вип'ю рому, Джиме, то мені ввижатимуться страхіття, мені вже привиділося дещо. Я бачив старого Флінта он там, у кутку, бачив чітко, як живого. Якщо я ще раз побачу всі ці жахіття, то на мене чекають каїнові муки. Лікар сам казав, що одна склянка рому не зашкодить мені. Я дам тобі золоту гінею, Джиме, тільки за один кухлик рому.

Він вимагав усе наполегливіше, і я перелякався, щоб його голосу не почув мій батько, якому ставало дедалі гірше, тому він потребував спокою. До того ж мене заспокоїли слова лікаря, про які нагадав капітан, й образила згадка про гроші.

- Мені ваші гроші не потрібні, - відповів я. - Заплатіть лише те, що ви винні моему батькові. Я принесу вам склянку рому, але тільки одну, не більше.

Я приніс рому, і капітан видудлив його.

- Ого! - гукнув він. - Тепер мені стало краще, значно краще! Чи не казав лікар, скільки часу я нудитимусь у цьому старезному ліжку?

- Тиждень, не менше, - відповів я.

- Стонадцять чортів! - захвилювався він. - Аж тиждень! Я не можу лежати так довго. Вони встигнуть надіслати мені чорну мітку. Ця погань вже пронохала, де я. Не спромоглися зберегти своє, тепер ганяються за чужим. Чи гідне це моряків, хочу знати? Та я бувалий в бувальцях, мене не одуриш. Ніколи не витрачав гроші марно і не маю бажання витрачати. Я зумію обдурити цих поганців і не боюсь їх. Упораюсь із ними, кажу тобі, любий друже.

Із цими словами він насилу сів на ліжку й вхопився за мое плече з такою силою, що я мало не скрикнув. Важко, як мертвий вантаж, опустив він ноги на підлогу. Його погрози мало відповідали тому слабкому голосу, яким вимовлялися. Йому ледве вистачило сил звестися на ноги, і він знову сів на край ліжка, важко дихаючи.

- Ваш лікар доведе мене до скону, - прошепотів він. - У вухах дзвенить. Поклади мене знову.

Та я не встиг йому допомогти, і він упав горічерева. Деякий час він лежав мовчки, потім спитав:

– Джиме, ти бачив сьогодні того моряка?

– Чорного Пса? – спитав я.

– Так, Чорного Пса, – відповів він. – Він погана людина, але той, хто послав його сюди, ще гірший. Тепер слухай. Якщо мені не поталанить вибратися звідси, то пам'ятай, що ім потрібна моя скриня. Тоді сідай на коня – ти ж можеш це зробити – і мчи щодуху... Мені вже байдуже! Біжи до цього телепня, лікаря, і скажи йому, щоб він збирав якомога більше людей, посадовців і ще там кого, і перехоплював тут, у готелі, усю ватагу старого Флінта, усіх до одного, скільки ще лишилося. Я був першим штурманом у старого Флінта. І тільки я знаю місце. Він сам сказав мені про це у Саванні на смертному одрі, як тепер ось я. Але ти нічого не роби, Джиме, поки вони не надішлють мені чорної мітки або поки ти не побачиш знову Чорного Пса чи моряка з однією ногою, – цього останнього особливо.

– Та що це за чорна мітка, капітане? – спитав я.

– Це щось на кшталт виклику, дороженький. Я розповім тобі, коли вони надішлють. Ти тільки дивись у два ока, Джиме, і клянуся, що я поділю все з тобою порівну.

Він марив, і голос його все слабшав. Я дав йому ліки, і він випив їх покірно, наче дитя, зі словами:

– Якщо якомусь морякові й потрібні зараз ліки, так це мені.

Невдовзі він поринув у важке забуття, і я пішов геть. Не знаю, як би я вчинив, якби все йшло так, як повинно йти. Напевно, я розповів би про все лікареві, бо страх як боявся, що капітан згодом пожалкує про власну щирість і спробує мене здихатись. Обставини склалися інакше – ввечері раптом помер мій батько, і я забув про все. Я настільки поринув у прірву власного горя, відвідин сусідів, похорону та хатніх клопотів, що не мав часу не те що думати про капітана, а навіть згадувати про нього.

Наступного ранку капітан зійшов униз і пообідав як зазвичай. Їв він мало, але багато пив. Я думаю, він випив рому навіть більше, ніж пив завжди, бо сам хазяйнував біля стійки, та ще й сердито сопів, тож ніхто не насмівся йому завадити. У ніч перед похороном він був п'яний, як і завжди. Огідно було чути його жакливі співи в будинку, де лежав небіжчик. Та, попри слабкість капітана, ми все ж побоювалися його, і знали, що лікаря викликали до хворого за кілька миль, тому після смерті батька він жодного разу не проїздив поблизу нашого будинку. Я вже казав, що капітан був слабким, навіть більше: сили до нього, здавалося, не поверталися, а щомиті полишали. Він важко йшов сходами нагору, похитуючись підходив до стійки, іноді вистромляв носа у двері – подихати морським повітрям, при цьому він так хапався за стіну й важко дихав, наче видався на високу гору. Він більше не розмовляв зі мною і, певно, забув про свою нещодавню відвертість.

За вдачею він став ще більше дратівливим і багато гарячкував, попри свою слабкість. У нього з'явилася гидка звичка, коли він впивався: з піхов витягати кортик і класти перед собою на стіл. Утім, на відвідувачів він не звертав уваги і здавався неуважним та зануреним у власні думки. Якось навіть, на наш превеликий подив, він почав насвистувати якусь сільську пісеньку про кохання, яку пам'ятав, мабуть, з молодих літ, коли ще не став моряком.

Другого дня після батькового похорону, близько третьої години пополудні, я вийшов надвір і зупинився на порозі, заглиблений у похмурі думки. День теж видався похмурим, холодним і туманним.

Раптом я помітив людину, що повільно йшла дорогою. Вочевидь, це був сліпий, бо він стукав перед собою ціпком і над очима в нього висів зелений дашок. Закутаний у старий дірявий матроський плащ із каптуром, він здавався зігнутим від старості чи хвороби. Ніколи за все життя я не бачив більш відразливого та негарного обличчя. Зупинившись перед готелем, він голосно і протяжно, наче звертався в пустку, промовив:

– Чи не підкаже яка-небудь добра людина бідному сліпому, що втратив зір, відважно захищаючи нашу вітчизну – Англію, де і в якій місцині я зараз перебуваю?

– Віля готелю «Адмірал Венбов», у бухті Чорного Пагорба, чоловіче добрий, – відповів я.

– Я чую чийсь молодий голос, – проказав сліпий. – Чи не подасте ви, мій добрий молодий друже, руку, щоб провести мене в будинок?

Я простяг йому руку, і ця жахлива істота з невидючими очима та співучим голосом вчепилася в неї, наче обценьками. Я так злякався, що хотів було вирвати руку, але сліпий одразу ж смикнув мене до себе.

– А тепер, хлопче, – сказав він, – проведи мене до капітана.

– Сер, – заперечив я, – не можу, слово честі, не можу.

– Ого! – засміявся він. – От воно як. Веди мене хутко, або я зламаю тобі руку! – І він так міцно стиснув мою руку, що я заволав від болю.

– Сер, – заговорив я знову, – адже я не за себе боюсь, а за вас. Капітан тепер дуже змінився. Він навіть за стіл сідає, вийнявши кортик із піхов. Інший джентльмен...

– Веди й не базікай! – урвав мої пояснення сліпий.

Я ніколи не чув такого лютого, різкого й огидного голосу, що налякав мене навіть більше, ніж погроза зламати руку. Я підкорився й повів сліпого прямісінько до ідальні, де сидів хворий і п'яний капітан. Сліпий вчепився в мене своєю залізною рукою і з такою силою спирався, що я ледь рухався під тим тягарем.

– Веди мене прямісінько до нього і, тільки-но ми зайдемо всередину, кричи: «Біллі, ось ваш старий друг!» Коли не послухаєшся, то я ось що зроблю.

І він так сильно стиснув мою руку, що я мало не зомлів. Нажаханий сліпим, я забув про свій страх перед капітаном і, відчинивши двері до ідальні, загорлав тремтливим голосом те, що мені наказали.

Сердешний капітан поглянув на нас, і весь хміль вилетів із його голови. На обличчі в нього з'явився навіть не переляк, а пекучий біль. Він хотів було підвестися, але, мабуть, йому забракло сил.

– Нічого, Біллі, не хвилюйся, сиди, де сидиш. Хоч я не бачу, але я чую все пречудово. Справа передусім. Дай-но свою праву руку. А ти, хлопче, візьми його руку за зап'ясток і піднеси до моєї правої руки.

Ми обидва скорилися вимозі сліпого, і я бачив, як він переклав щось зі своєї правої руки, у якій тримав ціпок, до долоні капітана, і той одразу ж стиснув те в кулаці.

– Ну тепер справу зроблено! – сказав сліпий.

Він одразу ж випустив мою руку і з неймовірною вправністю вискочив з ідальні. Я не встиг ще й поворухнутися, а вже почув, як по дорозі віддаляється стукіт його ціпка.

Ми ще досі не оговталися. Нарешті я випустив капітанову руку, яку досі тримав, і він подивився на те, що стискав у долоні.

– О десятій! – гукнув він. – Ще маю шість годин! Тож використаємо їх!

Він скочив на ноги, але одразу ж похитнувся, схопився рукою за горло і, видавши якийсь дивний звук, тепнувся на підлогу долілиць.

Я кинувся до нього, кличучи на допомогу матір. Але поспішати не було чого: капітан помер від апоплексичного удару. Дивно, тільки-но побачив, що він мертвий, я гірко заплакав, хоча зовсім не любив його і тільки зрідка жалів. Але це була друга смерть на моїх очах, і рана від втрати батька досі не загоїлася.

Розділ IV

Матроська скриня

Не гаючи часу, я коротко розповів матері про все, що знав і що, мабуть, мав розповісти їй значно раніше. Ми розуміли, що потрапили в дуже скрутне й небезпечне становище. Частина капітанових грошей (звісно, якщо вони в нього були), безперечно, заради справедливості, мала б належати нам. Але капітанові товариші, такі як Чорний Пес і сліпий жебрак, навряд чи погодились би сплатити борги небіжчика зі своєї здобичі. Я не міг виконати капітанів наказ і скакати верхи до лікаря Лівсі, покинувши свою матір саму й без захисту. Утім, і подальше перебування в будинку ставало для нас нестерпним: ми здригалися від кожного звуку, від тріскоту вуглин у каміні на кухні, від цокання годинника. Нам здавалося, ніби десь поряд чутно чиїсь обережні кроки.

Розпластане на підлозі тіло капітана і думка про те, що огидний сліпий жебрак тиняється десь поряд і щохвилини може повернутися, жахали мене так, що волосся ставало сторчма. Треба було якнайшвидше щось робити, і ми вирішили, що найкраще йти по допомогу до сусіднього сільця. Сказано – зроблено. За одну мить ми, як були, простоволосі, вискочили на вулицю й побігли крізь холодну імлу й густі сутінки.

Того сільця від нас не було видно, але воно лежало неподалік, у сусідній бухті, і – що найбільше мене тішило – у напрямку, протилежному від того, звідки прийшов і куди повернувся сліпий жебрак. Ми бігли недовго, хоча іноді зупинялися й прислухалися. Але нічого підозрілого не чули, окрім тихого плюскоту води та каркання ворон у лісі.

Люди вже запалювали вогні, коли ми дісталися до села, і я ніколи не забуду, як заспокоїло мене те жовте світло з вікон і дверей. Однак допомоги тут ми ні від кого не отримали, і жоден чоловік, на превеликий сором, не наважився повернутися з нами до готелю «Адмірал Бенбов».

Даремно ми їх вмовляли: чоловіки, жінки, діти – усі, нажахані, тулилися біля власних осель. Ім'я капітана Флінта, зовсім незнайоме мені, тут було добре відоме й викликало невимовний жах. Дехто з тих, хто працював на полі, по той бік від готелю, пригадали, що бачили на дорозі якихось підозрілих людей, і прийняли їх за контрабандистів, бо ті дуже вже швидко щезли з очей. Хтось навіть бачив невеличке судно у бухті, що мала назву Кіттова Діра. Усі вони так боялися капітана, що навіть згадка про його друзяк змушували їх заціпеніти на місці від страху. Насамкінець кілька сміливців погодились поїхати до лікаря Лівсі, який жив на протилежному боці, але ніхто не виявив бажання допомогти нам захистити готель.

Кажуть, що боягузтво передається, наче зараза. Однак воно часом спонукає до відчайдушних вчинків. Вислухавши всіх, моя мати раптом заявила, що не хоче залишати без гроша свого сина, сироту.

– Якщо ніхто з вас не наважується йти з нами, – сказала вона, – ми з Джимом підемо самі! І повернемося назад тим самим шляхом! Дякую вам красно, чоловіки з душею курчати! Хай навіть ціною власного життя, але ми відімкнемо ту скриню! Я буду широко вдячна вам, місіс Крослі, якщо дозволите взяти вашу торбину, щоб покласти туди гроші, що належать нам за законом.

Я сказав, що піду з матір'ю. Усі завзято нас відмовляли, називаючи наше рішення дурістю, однак жоден із чоловіків не наважився піти з нами. Допомога їхня обмежилася тим, що вони дали мені про всяк випадок

заряджений пістолет й обіцяли тримати для нас напоготові сидланих коней, якщо нам доведеться рятуватися втечею, а один молодик зголосився поїхати до лікаря за збройною допомогою.

Серце мое скажено калатало, коли ми з відчайдушною сміливістю поверталися додому.

Червонуватий повний місяць з'явився з-за пелени туману на обрії. Це змусило нас поквапитись, бо ми боялися, що скоро буде світло, наче вдень, і нас помітять на зворотному шляху. Ми, крадучись, обережно просувалися вздовж загорожі та не помітили і не почули нічого такого, що налякало б нас ще більше. Нарешті ми опинилися за дверима готелю, і з серця наче камінь упав.

Я швидко замкнув двері на засув, і ми зупинилися на мить, аби віддихатися. Ми стояли в темряві, самісінькі в порожньому будинку з мерцем. Тоді мати взяла зі стійки свічку, запалила її, і ми, тримаючись за руки, пішли до ідальні.

Мрець лежав так само, як ми його залишили, – на спині, з розплющеними очима і випростаною рукою.

– Позачиняй віконниці, Джиме, – прошепотіла мати. – А то раптом вони надумают підглядати за нами знадвору. А тепер, – сказала вона, коли я все позачиняв, – нам треба знайти ключ від скрині. Але хто з нас наважиться доторкнутися до небіжчика, – додала вона і зітхнула.

Я нахилився до капітанового тіла. На підлозі біля його випростаної руки лежало вирізане з паперу кружальце, зачорнене з одного боку. Я не мав сумніву щодо того, що це і була «чорна мітка». Взявши її у руку, я побачив на іншому боці написані чітким і гарним почерком слова: «Час до десятої вечора».

– О десятій, мамо! – вигукнув я, і тієї ж миті пролунав дзвін наших старих дзигарів.

Несподіваний звук змусив нас здригнутися, але, на наше щастя, годинник пробив лише шосту.

– Нумо, Джиме, шукай ключ! – підганяла мати.

Я обшукав кишені капітана. Кілька дрібних монет, наперсток, нитки, товста голка, розпакований згорток листового тютюну, ніж з кривою ручкою, кишеньковий компас, трут із кресалом – ось і все, що я там знайшов. Я вже втратив надію відшукати ключ, коли мати сказала:

– Може, він у нього на шиї.

Притлумлюючи відразу, я розірвав комірець капітанової сорочки. І справді, на просмоленому шнурку, який я швидко перерізав знайденим у кишені ножом, висів ключ.

Зраділі знахідці, ми, не гаючи часу, поспішили нагору до маленької кімнати, де жив капітан, і де від дня його приїзду стояла скриня.

На око вона нічим не відрізнялася від звичайних матроських скринь. На віку стояла випалена розпеченим залізом літера Б. Кутики в неї були добряче оббиті й подрпані від тривалого ужитку.

– Дай-но мені ключ, – сказала мати.

Хоч замок був і тугий, вона швидко відімкнула скриню й підняла віко.

Зсередини на нас війнуло різким запахом тютюну й дьогтю. Зверху лежала нова, старанно вичищена і спакована пара одягу, що її, за словами матері, жодного разу не вдягали. Під убранням лежали різні речі: квадрант, бляшаний кухлик, кілька пачок тютюну, два чудові пістолі, зливok широкого срібла, старий іспанський годинник і ще кілька не дуже цінних дрібничок, здебільшого іноземного виробництва, два компаси у мідній оправі й п'ять чи шість дивних мушель із Вест-Індії. Я часто думав потім, чому капітан тягав із собою ці мушлі у своїх небезпечних розбійницьких мандрах.

Нічого цінного, окрім зливка срібла й кількох дрібничок, ми не знайшли. На самому дні лежав полинялий від часу і солоної води старий морський плащ. Мати похапцем відкинула його в бік, і ми побачили останні речі, що лежали в скрині: оправлений у церату згорток, схоже, якийсь папірець і полотняний мішечок із золотими монетами.

– Я покажу цим негідникам, що я чесна жінка, – пробуркотіла мати. – Я візьму тільки те, що нам він був винен, і жодного фартинга більше. Тримай сумку місіс Крослі.

І вона взялася відраховувати гроші з мішка капітана в сумку, яку я тримав.

Рахувала вона дуже повільно, докладаючи чимало зусиль, бо монети були тут найрізноманітніші – дублони, луідори, гінеї, піастри – і безладно перемішані. Гіней було найменше, а моя мати лише гінеї й уміла лічити.

У самий розпал перераховування я раптом схопив матір за руку, бо почув у тихому морозному повітрі звук, від якого в мене кров у жилах похолола, – легке стукання ціпка сліпого по мерзлій дорозі. Ми затамували подих. Стукання чулося все ближче і ближче. Потім пролунав стук ціпка у двері, хтось смикнув двері знадвору, маючи намір увійти, і засув затріщав. Далі все затихло і надворі стало так само тихо, як і всередині. Потім знов почулося стукотіння ціпка.

На нашу невимовну радість, стукотіння тепер повільно віддалялося і, нарешті, завмерло вдалині.

– Мамо, – прошепотів я, – бери гроші й тікаємо мерщій.

Я був певен, що замкнуті зсередини двері видалися сліпому підозрілими, і він пішов лише для того, щоб покликати решту банди.

Добре, що я завбачливо замкнув двері на засув! Моїх радощів не зрозуміє хіба що той, хто не бачив того жахливого сліпого.

Утім, моя мати, попри весь свій страх, ніяк не погоджувалася взяти більше від того, що збиралася, і водночас не хотіла взяти й менше.

– Ще нема навіть сьомої години, – проговорила вона, – отже, ми встигнемо відрахувати потрібне.

Деякий час вона сперечалася зі мною, аж раптом із верхівки пагорба почувся тихий свист. Цього нам обом вистачило через край.

– Я візьму лише те, що встигла відрахувати, – мовила мати підводячись.

– А я прихоплю ще й це для рівного рахунку, – додав я, забираючи згортки у цераті.

За мить ми вже бігли вниз сходами, полишивши свічку біля порожньої скрині, і вискочили надвір. Не можна було гаяти ані хвилинки. Туман швидко розвіявся, і місяць світив уже високо в небі. Лише в улоговині та біля дверей готелю висів тонкий імлистий серпанок, що приховував нашу втечу. На півдорозі до сусіднього села ми обов'язково мали втрапити в смугу місячного сяйва. До того ж десь вдалині вже чулися кроки. Ми озирнулися й побачили блимаюче світло, що швидко наближалось, – вочевидь, хтось із розбійників ніс ліхтар.

– Любий мій, – простогнала мати, – бери гроші й тікай. Мені зле!

«Нам обом кінець», – подумав я. О, як я тієї миті сипав прокльонами на боягузтво наших сусідів і з осудом згадував чесність і жадібність матері, її тодішню відчайдушність і теперішню слабкість.

На щастя, на шляху нам трапився місток. Я допоміг матері, що вже ледь трималася на ногах, спуститися до струмка.

Раптом вона знепритомніла і повисла в мене на руках. Не знаю, звідки в мене взялися сили, але мені вдалося затягти її (боюся, не надто ніжно) під місток, наскільки це можливо, бо він був дуже низеньким, і під ним можна було тільки проповзти. Тож ми так-сяк сховалися зовсім поряд з нашим готелем.

Розділ V

Кінець сліпого

Моя цікавість виявилася сильнішою за страх, і я виповз з-під містка у виярок, де сховався за кущем дроку. Я добре бачив дорогу перед нашим будинком.

Тільки-но я вмовстився у своєму пункті спостереження, як побачив, що вороги наближаються. Їх було семеро чи восьмеро, і вони йшли швидко, їхні кроки гучно відлунювали по дорозі. Попереду йшов чоловік із ліхтарем, а за ним трое в шеренгу, тримаючись за руки. Попри туман, я таки впізнав сліпого жебрака, що йшов посередині. І справді, за мить я виразно чув його голос.

– Ламайте двері! – загорлав він.

– Зараз, зараз! – відповіли разом кілька голосів.

Вони кинулися до будинку, а разом із ними і чоловік з ліхтарем. Я бачив, що вони зупинилися і про щось тихо перемовляються між собою, наче здивовані тим, що двері виявилися не замкнені. Сум'яття тривало недовго, і сліпий знов вже кидав навсібіч накази лунким та гучним голосом, у якому вчувалося нетерпіння й лють.

– Та заходьте вже! – заволав він, лютуючи через їхнє зволікання.

Четверо чи п'ятеро забігли в будинок, решта двоє лишилися на дорозі разом зі сліпим. За кілька хвилин почувся здивований зойк і чийсь голос гукнув зсередини:

– Біллі помер!

Сліпий вилаявся.

– Обшукайте його ви, нероби! – командував він. – Решта біжіть нагору і несіть скриню!

Я чув, як рипіли під їхніми важкими кроками сходинки наших старих сходів, і мені здавалося, що здригається увесь будинок. Знову почулися здивовані зойки. Вікно в кімнаті капітана розчахнулося, дзеленькнуло розбите скло, і з вікна у смугу місячного сяйва висунувся до пояса чоловік, гукаючи сліпому на дорозі:

– П'ю, тут вже встигли показяйнувати до нас! Хтось відімкнув скриню і перерив її зверху донизу.

– А це на місці? – проревів П'ю.

– Гроші тут.

– До біса гроші! Я кажу про папери Флінта!

– Ми ніде їх не знайшли.

– Гей ви, там, унизу! Обшукайте Біллі, – знай загорлав сліпий.

Один з тих, хто лишився внизу біля тіла капітана, з'явився у дверях готелю і сказав:

- Біллі ми обшукали з ніг до голови, але нічого не знайшли.

- Це зробили власники готелю! Мабуть, той хлопчина! Хотів би я вирвати йому очі, - лютував сліпий П'ю. - Вони щойно були тут, це вони замкнулися на засув, коли я хотів був відчинити двері. Шукайте гарненько, хлопці, і ви їх знайдете.

- Авжеж, це вони! Вони навіть свічку тут не загасили! - сказав чолов'яга, що висунувся з вікна.

- Шукайте, шукайте їх гарненько! Переверніть увесь дім! - кричав П'ю, грюкаючи ціпком об землю.

У готелі зчинився гвалт і стояв такий гармидер, що навіть по скелях пішла луна. Гупали кроки, грюкали двері, падали меблі. Нарешті розбійники один за одним вийшли назовні і повідомили, що нічого не знайшли.

Здался почувся свист, той самий, який так налякав мене і мою матір, коли ми рахували капітанові гроші. Свист пролунав двічі. Раніше я гадав, що цим свистом сліпий подавав сигнал своїм поплічникам, але тепер я здогадався, що це був сигнал із боку сільця, який попереджав розбійників про наближення небезпеки.

- Це знову Дерк, - мовив він. - Двічі! Час вшиватися звідси, друзяки!

- Вшиватися? Та ви ж боягузи! - закричав П'ю. - Дерк - йолоп і страхопуд, годі звертати на нього увагу. Вони мають бути десь тут, поряд, й не могли далеко відійти. І тепер у наших руках. Шукайте їх швидше, собаки! От бісові душі! Якби ж я мав очі!

Заклик спрацював. Двоє розбійників кинулися обшукувати дошки й різний непотріб біля готелю, але робили це, як мені здалося, неохоче, думаючи, вочевидь, про наближення небезпеки. Решта нерішуче стояли посеред дороги.

- Дурнеча! У вас в руках тисячі, а ви зволікаєте. Ви можете стати багачами, наче королі, якщо знайдете це. Воно напевне тут, а ви стоїте, вуха розвісивши. Жоден із вас не наважився піти говорити з Біллі і дати йому чорну мітку, і тільки я, сліпий, пішов до нього. Я не збираюся втрачати через вас своє щастя, лишатися жебраком і старцювати, коли міг би їздити в кареті! Якби ви мали сміливість, хоча б як у довгоносика, що заліз у галети, ви б не полишили справу і знайшли б їх!

- Хай їм грець, П'ю! Дублони ж нам дісталися! - пробуркотів один.

- Вони, мабуть, десь приховали ту штуку, - сказав другий. - Бери дублони, П'ю, і годі казиритися.

П'ю і справді наче сказився. Він не на жарт розлютився від тих слів і взявся дубасити ціпком навсібіч, і декому з його поплічників таки перепало на горіхи. Але й вони не лишилися в боргу: поливали сліпого добірною лайкою і марно намагалися вихопити в нього з рук ціпок.

Ця сварка стала для нас порятунком.

У самий її розпал із пагорбів, від сільця, долинуло тупотіння коней. Тієї ж миті прогримів постріл із пістоля й зблиснув вогник біля загорожі. Вочевидь, це був сигнал, що попереджав про наближення небезпеки. Розбійники кинулися навікача: хто до моря берегом бухти, хто навперейми через пагорби. За півхвилини з усієї зграї лишився сам П'ю. Вони полишили його самого – чи то забули про нього у паніці, чи то навмисне, щоб помститися за лайку і побиття, – не скажу. Залишившись сам, він люто гамселив ціпком по дорозі, гукаючи на допомогу своїх поплічників. Нарешті він остаточно втратив дорогу і побіг до села. Він промчав за кілька кроків від мене, волаючи:

– Джоні, Чорний Пес, Дерк... – Він вигукував й інші імена. – Хіба ви полишите старого П'ю напризволяще? Побратими, не полишайте сліпого!

З вершини пагорба долинуло тупотіння коней. У місячному сяйві з темряви виринули четверо чи п'ятеро вершників і чимдуж помчали з гори.

Тоді П'ю, усвідомивши свою помилку, заволав, як навіжений, і побіг назад, але впав у рівчак. Вилізши звідти, він знов кинувся прямісінько під копита коней, що скакали учвал.

Перший вершник хотів було об'їхати його, та не зміг: П'ю потрапив під коня і впав з оглушливим криком, що розлетівся луною в нічній тиші. Кінь підім'яв його під копита і помчав далі. П'ю впав на бік, потім перекотився долілиць і завмер...

Я вискочив зі сховку й гукнув вершників. Нажахані халепою зі сліпим, вони різко зупинилися, і я їх упізнав. Позаду їхав хлопець із села, що зголосився поїхати до лікаря Лівсі. Решта були стражниками берегової охорони, яких він зустрів дорогою й зметукував покликати нам на допомогу. Плітки про якесь підозріле судно в Кіттовій Дірі дійшли до начальника охорони містера Данса, і він вирушив туди вночі із вартою. Лише ця випадковість врятувала нас із матір'ю від неминучої загибелі. П'ю сконав на місці. А мою матір віднесли до села, окропили холодною водою й дали нюхальної солі – от вона невдовзі й прийшла до тями, та, попри пережитий страх, досі бідкалася, що не встигла відрахувати потрібну суму грошей. А тим часом начальник охорони із загоном поскакав до Кіттової Діри. Дорогою вони мали зійти з коней і, обережно спускаючись до берега, вести коней за собою, тим самим наражаючись на небезпеку наскочити на засідку. Тож не дивно, що коли вони, нарешті, дісталися до бухти, судно розбійників встигло підняти кітву, хоча від берега далеко ще не відійшло. Начальник охорони виголосив вимогу зупинитися. У відповідь хтось порадив йому відступити у тінь, щоб не отримати добру порцію свинцю. І тієї ж миті коло його плеча просвистіла куля. Судно обійшло мис і швидко зникло з очей. Містер Данс, з його слів, стояв на березі, наче риба, яку викинули з води. Усе, що він міг учинити, так це відправити гінця до міста за катером.

– Та це все марний клопіт, – сказав він. – Вони накивали п'ятами, їх уже не наздогнати. Єдине, що втішає, – додав він, почувши мою оповідь, – це те, що містер П'ю отримав те, що заслужив.

Я повернувся разом із ним до готелю, і ви навіть уявити собі не можете, який гармидер там чекав на нас. Навіть дзигарі ті злодюги скинули на

підлогу. І хоча вони не взяли нічого, окрім капітанового мішка з грошима і невеликої суми сріблом із виторгу, але я одразу ж зрозумів, що ми розорені. Містер Данс довго нічого не міг второпати.

– Ви кажете, вони взяли гроші? Ну добре, Гокінсе, то що ж вони шукали? Може, ще якісь гроші?

– Ні, сер. Гадаю, їм потрібні були аж ніяк не гроші, – відповів я. – Напевне, вони шукали згорток, який лежить зараз у мене в кишені. Правду кажучи, я хотів би покласти його у більш безпечне місце.

– Ваша правда, хлопче, ваша правда, – погодився він. – Я візьму його, коли ваша ласка.

– Я взагалі-то думав віддати його лікареві Лівсі... – почав було я.

– Чудово! – гаряче підтримав мою думку містер Данс. – Це буде пречудово. Він – джентльмен, і до того ж посадова особа. Може й так, я поїду до нього або до сквайра і розповім, як все було. Хай там що, а містер П'ю знайшов смерть під копитами наших коней. Не скажу, що мені його шкода, але завжди знайдуться люди, які захочуть звинуватити мене, начальника митної варти, у його смерті. Якщо бажаєте, я візьму вас із собою, Гокінсе.

Я щиро подякував за це люб'язне запрошення, і ми вирушили назад до села, де лишилися наші коні.

Поки я розповідав матері про свої наміри, усі вже сіли на коней.

– Доггере, – сказав містер Данс, – у вас міцний кінь. Посадіть до себе у сідло цього хлопця.

Тільки-но я вмовився позаду Доггера, тримаючись за його тулуб, начальник охорони скомандував, і загін риссю поскакав дорогою до будинку лікаря Лівсі.

Розділ VI

Капітанові папери

Ми скакали не зупиняючись аж до дверей будинку лікаря Лівсі. У жодному вікні з боку фасаду не горіло світло. Містер Данс наказав мені зійти з коня і постукати, а Доггер підставив стремено, щоб мені легше було зіскочити. За мить двері відчинила служниця.

– Лікар Лівсі вдома? – спитав я.

Служниця відповіла, що лікаря немає, що він приходив після опівдня, а потім пішов до сквайра пообідати і провести вечір.

– Їдьмо туди, хлопці! – гукнув містер Данс.

Цього разу, оскільки відстань була невелика, я навіть не залазив на сідло, а побіг до воріт парку, тримаючись за стремено, поряд із конем Доггера.

Довга, освітлена місячним сяйвом алея вела через старий сад із голими деревами до білого панського особняка. Тут містер Данс зістрибнув із коня, і ми разом рушили до будинку, куди нас одразу ж впустили. Слуга провів нас устеленим килимом коридором до бібліотеки, повністю заставленої книжковими шафами та погруддями. Біля палаючого каміна сиділи, пихкаючи люльками, лікар Лівсі та сквайр.

Я ніколи не бачив сквайра зблизька. Це був високий, більше шести футів на зріст, кремезний чоловік із товстим добродушним обличчям, вкритим зморшками й загрубілим у довгих мандрах. Неймовірно рухливі чорні брови свідчили про його хоч і незлостиву, проте бундючну та палку вдачу.

– Заходьте, містере Данс, – сказав сквайр згорда, тоном поважного покровителя.

– Доброго вечора, містере Данс, – привітав нас лікар кивком. – Здрастуй, Джиме! Яким погожим вітром ти сюди втрапив?

Начальник стражі стояв по-військовому струнко і розповідав про все, що сталося так, наче складав рапорт. Та бачили б ви, з якою цікавістю слухали його обидва джентльмени, як вони нахилялися вперед і зі здивуванням зиркали один на одного, полишивши навіть свої люльки! А коли вони почули оповідь про те, як ми з матір'ю рушили вночі назад до готелю самі, без допомоги, лікар Лівсі у захваті ляснув себе по стегну, а сквайр гукнув «браво!» і так гримнув своєю довгою люлькою об камін, що та зламалася навпіл. Коли оповідач дійшов до середини пригоди, містер Трелоні (так, якщо пам'ятаєте, звали сквайра) підскочив із місця й заходився міряти кроками кімнату, а лікар Лівсі зняв свою напудрену перуку, щоб чути кожне слово. Дивно було бачити його без перуки, з коротко підстриженим чорним волоссям.

Нарешті містер Данс закінчив своє повідомлення.

– Містере Данс, – мовив сквайр, – ви шляхетна людина. А те, що ваш кінь затоптав того жакливого кровожерливого негідника, то, погодьтеся, це навіть на краще. Це те саме, що розчавити якусь отруйну комаху. Гокінс, бачу, теж не з лякливих, молодець! Будь ласка, друже, подзвоніть у цей дзвіночок, – певно, містер Данс не відмовиться від кухля пива.

– Отже, Джиме, – озвався лікар, – те, що вони шукали, зараз у тебе?

– Ось воно, сер, – відповів я, передаючи лікареві згорток у цераті.

Лікар оглянув згорток зусібіч; я бачив, що йому дуже хочеться розгорнути його, але він стримався і спокійнісінько поклав згорток у кишеню.

– Сквайре, – сказав він, – коли містер Данс вип'є пива, він змушений буде повернутися до виконання своїх службових обов'язків. Джима Гокінса я заберу ночувати до себе і, коли ваша ласка, попрошу подати йому шматок паштету на вечерю.

– Звісно, Лівсі, – погодився сквайр, – авжеж, Гокінс заслуговує на дещо більше, ніж шмат паштету.

Мені за мить подали на маленькому столику великий кусень паштету з голубів. Зізнаюсь, що не став маніжитися, бо зголоднів наче вовк.

Містер Данс, вислухавши ще кілька слів хвали, вклонився і пішов.

– Отже, сквайре! – вигукнув лікар.

– Отже, Лівсі! – вигукнув сквайр.

– Ми обидва сказали те саме одночасно, – розсміявся лікар. – Ви, звісно, чули про цього Флінта?

– Чи чув я про нього? – вигукнув сквайр. – Ще б пак! Це ж був найкровожерливіший з усіх піратів, які лишень плавали коли-небудь морем! Чорна Борода^[1] – Прізвисько відомого своєю кровожерністю пірата Едварда Тіча (початок XVIII століття). – Прим. ред.] – немовля в порівнянні з ним! Іспанці так боялися його, що, відверто признаюсь вам, сер, іноді я навіть пишався тим, що Флінт – мій співвітчизник. Якось я бачив на власні очі його судно вдалині на обрії, коли наш корабель виходив із Тринідаду, але наш капітан перелякався до смерті й повернув назад в іспанський порт.

– Так, я теж чув про нього тут, в Англії, – погодився лікар. – Але питання ось у чому: чи були в нього гроші?

– Гроші? – гукнув у запалі сквайр. – Ви ж чули їхню розповідь. Що ж ще шукали ці негідники, коли не гроші? Чи ризикували б вони життям заради чогось іншого?

– Про це ми зараз дізнаємось, – відповів лікар. – Але ви так розгорілися, що не даєте мені доказати. Я хотів би дізнатися ось про що. Уявімо, що тут, у моїй кишені, лежить ключ до розкриття таємниці – де Флінт заховав свої скарби. Та чи зуміємо дістатися до них?

– Дістатися, сер! – ще більше розпалювався сквайр. – Я не маю жодного сумніву, що задля такої справи варто запалювати світло. Якщо тільки в наших руках дійсно є ключ, про який ви кажете, я просто зараз зафрахтую судно в Брістолі, візьму із собою вас і Гокінса й здобуду ці скарби, хай би довелося шукати цілий рік.

– Чудово, – сказав лікар. – А тепер, якщо Джим погодиться, ми розпакуємо згорток.

Він виклав його на стіл, але виявилось, що той старанно зашитий нитками, тож лікареві довелося видобувати спочатку хірургічні ножиці зі свого чемоданчика, щоб розрізати шви. У згортку ми виявили дві речі – зошит і запечатаний конверт.

– Спочатку подивимось зошит, – запропонував лікар.

Ми зі сквайром із цікавістю споглядали, як лікар гортає зошит: перед тим як розгорнути його, він приязно запропонував мені відволіктися від вечері й приєднатися до обстеження вмісту загадкового згортка. На першій сторінці зошита ми прочитали не пов'язані між собою слова, які писалися ніби знічев'я або для спроби пера. До того ж тут був і напис, який ми бачили у татуюванні на руці капітана: «Хай справдиться бажання Біллі Бонса» й інші подібні, як-от: «Містер Б. Бонс, штурман», «Годі пити ром», «Біля Палм-Кі[2 – Острівець біля берегів Флориди.] він здобув усе, що на нього припадало». Багато написів видалися нам нерозбірливими або незрозумілими. Мене допікало питання: хто був цей «він» і що ж таке він здобув, «що на нього припадало»? Може, йшлося про звичайний удар ножем у спину?

– Ну, тут для нас нічого цікавого немає, – сказав лікар, перегортаючи першу сторінку.

Наступні десять чи дванадцять сторінок присвячувались якійсь бухгалтерії. На початку рядка стояла дата, а в кінці сума, як у звичайних бухгалтерських розрахунках. Але замість записів видаткової статті між датою і сумою була тільки різна кількість хрестиків. Так, наприклад, дванадцятого червня 1745 року записано, вочевидь у дохід, шістдесят фунтів стерлінгів, але замість пояснень стояло лише шість хрестиків. Утім, іноді на додаток зазначалася назва місцевості, наприклад, «Проти Каракаса», або ж довгота і широта, як-от: 62° 17' 20», 19° 2' 40».

Записи вели впродовж майже двадцяти років: суми прибутків ставали дедалі більшими. Насамкінець, після кількох помилкових, виправлених підрахунків було підбито суму і записано: «Частка Бонса».

– Я зовсім нічого не розумію, – мовив лікар Лівсі.

– Та тут усе ясніше сонця, – вигукнув сквайр. – Це книга прибутків негідника. Хрестики стоять замість назв кораблів, які вони пустили на дно, або пограбованих міст, а цифри означають частку цього душогуба у загальній здобичі. Він ще й переймався неточностями, тому додавав деякі пояснення, як от «Проти Каракаса». Тут, вочевидь, якесь нещасне судно зазнало їхнього нападу. Хай спочинуть душі тих, хто був на ньому, – вони давно вже зотліли серед коралів!

– Саме так! – погодився лікар. – Ось відразу видно, що ви багато помандрували світом! Авжеж! Бачите, суми збільшуються, бо він просувався за рангом.

Більше жодних записів у зошиті вони не знайшли, хіба що назви місцевостей на окремій сторінці в кінці зошита і таблиці перерахунку французьких та іспанських монет у англійські гроші.

– От спритник! – вигукнув лікар. – Його, вочевидь, не легко було пошити в дурні!

– А тепер берімося за другу річ, – запропонував сквайр.

Пакунок був запечатаний у кількох місцях, до того ж печаткою, імовірно, слугував наперсток, можливо, саме той, який я знайшов у кишені капітана. Лікар обережно розрізав пакунок, і з нього випала мапа якогось острова з

позначенням його довготи, широти, глибини моря біля берега, назвами бухт, мисів і проток. Загалом тут було записано все, що треба знати, щоб без ризику підвести судно до берега і стати на кітву. Острів у дев'ять миль завдовжки і п'ять завширшки за формою нагадував розжирілого дракона, що став на задні лапи.

На мапі було позначено дві добре закриті гавані та височина у центрі, названа Підзорною Трубою. Крім того, були різні додаткові вказівки, зроблені, напевно, пізніше. Відразу впадали в око три хрестики, намальовані червоним чорнилом: два в північній частині острова й один у південно-західній. Біля останнього червоним чорнилом дрібненьким чітким письмом, що помітно вирізнялося з капітанових кривуль, було написано:

«Більша частина скарбів тут».

На звороті мапи тим самим почерком додавалися пояснення:

«Високе дерево на схилі Підзорної Труби, напрямом на Пн. від Пн. – Пн.-С.

Острів Кістяка С.-Пд.-С. і на С.

Десять футів.

Зливки срібла в ямі на півночі. Її можна знайти, якщо йти узліссям зі східного боку, за десять сажнів на південь від чорної скелі, якщо стати до неї обличчям. Зброю легко можна знайти в піщаному пагорбі, що на північному краю мису, тримаючись на С. і на чверть румба до Пн.

ДЖ. Ф.»

От і все. Хоч записи видалися мені не дуже зрозумілими, але від них сквайр і лікар Лівсі прийшли у захват.

– Лівсі! – загорлав сквайр. – Ви мусите негайно облишити вашу обридливу практику. Завтра я іду до Бристоля. За три... ні, за два тижні чи навіть за десять днів ми матимемо найкраще судно, сер, і добірну команду. Гокінс поїде юнгою. З тебе, Гокінсе, буде чудовий юнга. Ви, Лівсі, будете лікарем на судні, а я – адміралом. Ми візьмемо із собою також Редрута, Джойса,

Гантера. За умови попутного вітру, ми швидко допливемо і легко відшукаємо і острів, і скарби. Ми купатимемося в грошах, будьте певні!

– Трелоні, – відповів лікар, – я готовий їхати з вами. Ручаюся, що і я, і Джим, ми обидва виправдаємо довіру. Але є одна людина, яка може завдати нам непоправної шкоди.

– Хто ж це є? Назвіть мені цього негідника, сер!

– Це ви, – спокійно відповів лікар, – бо не вмієте тримати язика за зубами. Ми, лише ми знаємо про цю мапу. Ті розбійники, які напали вночі на готель, і ті, що лишилися на судні, теж знають про неї. Скажу навіть більше: вони, хай там що, намагатимуться здобути ці гроші. Тому ми мусимо стерегтися і не виходити поодиночі з дому. Я залишаюсь тут із Джимом, а ви візьмете із собою до Бристоля Джойса і Гантера, але, найголовніше, ми нікому не повинні казати про нашу знахідку.

– Лівсі, ви маєте рацію, авжеж, – погодився сквайр. – Я мовчатиму, наче могила.

Частина друга

Кухар на судні

Розділ VII

Я їду до Бристоля

Щоб підготуватися до плавання, знадобилося значно більше часу, ніж сподівався сквайр. Не справдилися й інші наші прогнози. Лікареві Лівсі довелося полишити мене і їхати до Лондона на пошуки заступника, поки його не буде. Сквайр мав чимало клопотів у Бристолі, а я жив у місті під охороною старого егеря Редрута, майже нікуди не виходячи, у передчутті надзвичайних пригод на таємничому острові. Годинами сидючи над мапою, я вивчив острів у найдрібніших деталях. У кімнаті управителя я сидів перед запаленим каміном і в мріях підпливав до острова з різних боків, досліджував кожен клаптик його поверхні, видивався в тисячний раз на високий пагорб, названий піратами Підзорною Трубою, і милувався звідти незвичайним краєвидом. Я уявляв, як ми перемагаємо дикунів, що населяли острів, як на нас нападають дикі звірі. Утім, усі мої фантазії й годі порівнювати з тими дивними й трагічними пригодами, які чекали на нас насправді.

Минав тиждень за тижнем. Нарешті, одного пожого дня ми отримали листа на ім'я лікаря Лівсі з приписом: «У разі відсутності лікаря Лівсі лист розпечатати Томові Редруту або юному Гокінсу». Скорившись цьому

розпорядженню, ми розрізали пакет і прочитали – чи, точніше буде сказати, я прочитав, бо егер насилу міг здолати хіба що друковані літери – таке важливе повідомлення:

«Готель «Стара кітва», Брістоль,

1. березня 17... року.

Любий Лівсі! Не знаю, де ви зараз, у моєму будинку чи в Лондоні, тому пишу одночасно в обидва місця.

Судно я купив і спорядив. Воно стоїть на кітві, готове до відплиття. Ви не уявляєте, яка це шхуна, – керувати нею зможе навіть мала дитина. Водотонажність двісті тонн. Назва – «Іспаньйола». Я роздобув її завдяки посередництву мого давнього приятеля Блендлі, який насправді виявився неабияким спритником. Він працює на мене без перепочинку. Утім, багато допомагали мені й інші брістольці, дізнавшись про мету нашого плавання, тобто про скарб, скажу я вам...»

– Редруте, – сказав я, урвавши читання. – Лікарю Лівсі це не сподобається. Сквайр, як виявилось, все розпатякав.

– Ну то й що, – буркнув егер. – Мабуть, так треба було, – і по всьому!

Я вирішив не сперечатися з ним і читав далі:

«Блендлі сам знайшов «Іспаньйолу» і купив її завдяки своїй спритності майже за безцінь. У Брістолі багато хто не вельми шанує Блендлі. Кажуть навіть, ніби ця найчесніша людина за гроші ладна на все і, що ніби «Іспаньйола» належала йому, а він продав її мені втридорога. Який наклеп! Утім, ніхто не заперечує переваг шхуни. Отже, судно я знайшов доволі швидко. От тільки спочатку такелажники та інші робітники працювали дуже повільно, але згодом все владналося. Більше клопоту маю з добиранням екіпажу.

Я вирішив взяти на судно двадцять людей, не менше, на випадок нападу туземців, піратів чи французів. Насилу вдалося мені знайти шістьох. Але потім мені нарешті поталанило: я натрапив на таку людину, яку шукав.

Я зовсім випадково розговорився з ним у порту. Виявилось, що він – старий моряк, має таверну, добре знає всіх моряків у Брістолі. Життя на суходолі погано вплинуло на його здоров'я, і він вирішив піти на якесь судно – бодай хоч коком. У порт він прийшов лише за тим, як він висловився, аби подихати морським повітрям.

Я так розчулився (мабуть, на моєму місці вас це теж зворушило б) і милосердно запропонував йому місце кока на нашому судні. Звуть його

Довгань Джон Сильвер, у нього немає однієї ноги. Але це свідчить лише на його користь, бо ногу він втратив у битві за батьківщину під проводом великого Гока.[3 – Едвард Гок – англійський адмірал, що жив у середині XVIII століття.] Уявіть, він не отримує навіть пенсії. Як це несправедливо! У який час ми живемо!

Та добре! Я думав, що знайшов лише кока, а отримав на додачу екіпаж! З допомогою Сильвера я швидко, за кілька днів, зібрав команду зі справжніх випробуваних моряків, може, і не дуже привабливих на перший погляд, але з їхніх обличчя видно – вони відчайдушні й хоробрі. З таким екіпажем ми впраємося навіть із фрегатом!

Довгань Джон порадив мені навіть звільнити двох людей із тих шістьох чи сімох, яких я найняв сам, бо переконав, що ті згодяться хіба що мити палубу шваброю, тож лише заважатимуть у нашому небезпечному плаванні.

Я почуваюсь чудово: ім, наче бик, сплю як убитий. Чекаю з нетерпінням тієї миті, коли, нарешті, мої морячки тупотітимуть навколо шпиля. У море, вперед! До біса скарби, не вони, а море захоплює мене! Отже, Лівсі, приїздіть якнайшвидше, не гайте ані хвилини, якщо поважаєте мене.

Нехай Гокінс у супроводі Редрута негайно іде попрощатися з матір'ю, а потім хай обидва одразу ж ідуть до Бристоля.

Джон Трелоні

Р. С. Забув повідомити вам, що Блендлі, який, до речі, пообіцяв надіслати нам на допомогу ще одне судно, якщо ми не повернемося до кінця серпня, знайшов нам чудового капітана, але, на жаль, страшенно впертого, однак неперевершеного у всьому іншому. Довгань Джон віднайшов нам дуже доброго штурмана на ім'я Ерров. Маю на прикметі боцмана, який вміє свистіти сигнали на боцманській дудці. Тож у нас на «Іспаньйолі» все буде, як на військовому кораблі.

Забув також сказати, що Сильвер – людина із статком. За моїми даними, у нього навіть є поточний рахунок у банку. Він залишає свою дружину, негритьянку, господарювати в таверні. Тому зрозуміло, що в таких переконаних парубків, як ми з вами, мимохіть виникає думка – чи не через дружину йому забаглося податись у плавання?

Дж. Т.

Р. Р. С. Гокінс може побути один день у своїй матері.

Дж. Т.».

Чи можете ви уявити, як збурило мою фантазію цей лист? Я очманів від захвату й не приховував презирства до старого Тома Редрута, який лише те й робив, що бурчав і жалівся. Мабуть, кожен із його помічників погодився б

поїхати замість нього, але таким було сквайрове розпорядження, і ніхто не насмівся його порушити.

Наступного ранку ми з Редрутом пішки рушили до готелю «Адмірал Бенбов», і там я побачився з матір'ю. Вона була здорова і весела, бо зі смертю капітана закінчилися неприємності, які він завдавав. Сквайр наказав усе полагодити в готелі, наново пофарбувати кімнати й вивіску і додав дещо з меблів. За стійкою стояло зручне крісло для матері. А ще він знайшов хлопчика на підмогу на час моєї відсутності.

Тільки побачивши того хлопця, я усвідомив, що полишаю рідну домівку. До цього я думав лише про пригоди й зовсім забув про те, що то таке – полишити свою матір і наш дім. Цей незграбний чужий хлопчик, що заступив на моє місце, змусив мене розплакатися. Думаю, я мимохіть зганяв на ньому власне горе. Він був новачком, недосвідченим, і я мав чимало приводів штрикати йому в очі за промахи.

Наступного ранку після сніданку ми з Редрутом попрямували назад. Я попрощався і з матір'ю, і з бухтою, біля якої жив від народження, і з нашим старим готелем «Адмірал Бенбов», хоча після ремонту, наново пофарбований, він видався мені чужим. Мимоволі я згадав капітана, який часто блукав берегом у своєму трикутному капелюсі, зі шрамом на щоці та з мідною підзорною трубою під пахвою. Невдовзі ми вже були за поворотом, і наш будинок щезнув з очей.

Вечері, уже в сутінках, ми сіли у поштовий дилижанс біля «Готелю короля Георга». Мене затисло між Редрутом і якимсь товстим старим джентльменом. Попри страшенне трясіння й холод ночі, я одразу заснув і спав наче убитий, проспавши усі станції. Коли я нарешті прокинувся від штурхана в бік і розплющив очі, то побачив, що карета зупинилася перед великим будинком на міській вулиці, а надворі вже давно розвиднилось.

– Де ми є? – спитав я.

– У Брістолі, – відповів Том. – Вилазь.

Містер Трелоні зупинився в готелі неподалік від доків, щоб спостерігати за роботами на шхуні. Нам довелося довго йти пішки набережною, на мою превелику втіху, уздовж чималої кількості кораблів найрізноманітніших розмірів, опорядження й націй. На одному судні матроси хором співали за роботою, на другому – люди висіли в повітрі над моєю головою на снастях, наче на павутинні. І хоч я все життя прожив на березі, ще ніколи не відчував море так близько. Саме повітря, просякнуте дьогтем і сіллю, видавалося мені надзвичайним. Я бачив розцяцьковані носи кораблів, що були за океаном. Бачив старих моряків із сережками у вухах, із закрученими бакенбардами й просмоленими кісками, які прогулювалися морською дорогою. Я аж підскакував від захоплення, лише подумавши, що і сам невдовзі вирушу на шхуні до таємничого острова на пошуки закопаних скарбів. Занурений у ці любі серцю мрії, я і не помітив, як ми дійшли до великого готелю і ніс у ніс зіткнулися зі сквайром Трелоні. Вбраний у синю морську форму, яку зазвичай вдягають морські офіцери, він йшов нам назустріч, вправно наслідуючи ходу моряків.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию
(<http://www.litres.ru/robert-st-venson/ostr-v-skarb-v-2/?lfrom=362673004>)
на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Прізвисько відомого своєю кровожерністю пірата Едварда Тіча (початок XVIII століття). – Прим. ред.

2

Острівець біля берегів Флориди.

3

Едвард Гок – англійський адмірал, що жив у середині XVIII століття.